

EDUCATIEVE MASTER IN DE GEDRAGSWETENSCHAPPEN

UNIVERSITEIT GENT

TOETS NIEUWE OPLEIDING • ADVIESRAPPORT

13 DECEMBER 2018

Inhoud

1	Samenvattend advies van de visitatiecommissie.....	4
2	Rapportage van de bevindingen en overwegingen	6
2.1	Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau	6
2.2	Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving	7
2.3	Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau	13
2.4	Eindoordeel.....	15
3	Beoordelingsproces	16
4	Overzicht oordelen	17
	Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding	18
	Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR)	19
	Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie	21
	Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten	22
	Bijlage 5: Lijst met afkortingen	23

1 Samenvattend advies van de visitatiecommissie

Vanaf het academiejaar 2019-2020 worden de lerarenopleidingen aan de universiteiten hervormd. In plaats van een extra jaar te volgen na de masteropleiding, kunnen studenten al leraar worden in hun vakgebied tijdens hun masteropleiding, in een nieuwe 'educatieve master' naast de bestaande 'domeinmaster'.

De UGent heeft haar educatieve masters ontwikkeld in samenwerking met de faculteiten en een aparte bestuursstructuur uitgewerkt over alle educatieve masters heen. De invulling van de educatieve masters werd afgetoetst met de onderwijsverstrekkers Katholiek Onderwijs Vlaanderen en het GO!

Zoals bepaald in het nieuwe decreet lerarenopleiding, werkt UGent daarvoor samen met centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) uit de regio die ook lerarenopleidingen organiseren, met name in Gent, Kortrijk, Brugge en Oudenaarde. De commissie waardeert het dat de universiteit de CVO's als gelijkwaardige partner in de opleiding inschakelt.

De domeinspecifieke leerresultaten (DLR's) die alle educatieve masteropleidingen in Vlaanderen moeten nastreven, zijn gevalideerd door de NVAO (15 oktober 2018). De Educatieve master in de gedragswetenschappen van de UGent heeft die vertaald in heldere opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR's), gericht op het leraarschap en op de integratie tussen leraarschap en vakdomein. Die integratie wordt opgevolgd in de nog op te richten stuurgroep educatieve masteropleidingen onder leiding van de vicerector.

Vrijwel alle leerresultaten en vakken van de masteropleidingen in de psychologie en de pedagogische wetenschappen, de zogenaamde domeinmasters, zijn in de Educatieve master in de gedragswetenschappen behouden. Het niveau van een masteropleiding (VKS-niveau 7) is geborgd, zo blijkt uit de overzichten in het dossier. De OLR's sluiten aan bij de actuele eisen die vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld. De inbedding in internationale ontwikkelingen is onderbouwd, zo stelt de commissie vast. Ze concludeert dat de opleiding daarmee voldoet aan de vastgestelde criteria voor het beoogde eindniveau, de eerste standaard.

De commissie stelt ook vast de opleiding voldoet voor de tweede standaard, de onderwijsleeromgeving. Ze vindt het programma overzichtelijk en toegankelijk. Aansluitend bij de visie van de UGent die de kernspreuk 'Durf denken' meekreeg, stelt de opleiding onder meer dat de toekomstige leraar een onderzoekende houding moet ontwikkelen en moet nadenken over zijn rol en zijn aanpak. Welke leerkracht wil hij worden, hoe wil hij werken en waarom? De opleiding kiest aansluitend voor duidelijke didactische principes, die worden toegepast in vier programmalijnen: theoretische vorming, vakdidactiek, stage en masterproef. In de vakdidactiek, de stage en de masterproef worden de componenten van leraarschap en vakinhoud geïntegreerd.

De commissie vindt dat de gekozen onderwijsvormen overwogen worden ingezet, waaronder hoorcolleges, practica, gevalsbesprekingen en groepswork. De inzet van blended learning – een combinatie van online onderwijs en face-to-face onderwijs – is goed doordacht en de aanpak van het praktijkonderzoek is goed gestructureerd.

Er is in voldoende budget en er is in gekwalificeerd personeel voorzien, stelt de commissie vast. Alle vakdidactische teams worden aangestuurd door een ZAP-vakdidacticus. Voor de praktijkassistenten wordt het betere statuut van onderwijsdidacticus gecreëerd. Een aantal personeelsleden heeft ervaring met lesgeven in het secundair onderwijs. Het personeel krijgt voldoende kansen om zich bij te scholen. Daarnaast worden op een overwogen en geïntegreerde manier gespecialiseerde gastsprekers ingeschakeld rond thema's als spijbelen en armoede.

De masterproef is goed opgevat en de stage wordt degelijk en geleidelijk opgebouwd. De commissie steunt de keuze voor het persoonlijke leertraject van de student tijdens de stage, maar vraagt de nodige aandacht om de vooropgezette uitgangspunten een praktische vertaling te geven.

De opleidingscommissie voor de educatieve masteropleidingen van de UGent wordt verruimd en er zal ook een klankbordgroep of werkveldcommissie worden georganiseerd, waarin specialisten van buiten het onderwijs opgenomen zullen worden.

De derde standaard betreft de toetsing van studenten. De commissie stelt vast dat de toetsing in de opleiding wordt ingebed in het toetsbeleid van de UGent, die duidelijke principes en richtlijnen vooropstelt. Er zijn trainingen en coaching mogelijk voor docenten, waar ze leren werken met instrumenten om betrouwbaar en valide te toetsen.

De opleiding zal verschillende toetsvormen inzetten (zoals schriftelijke examens, praktijkopdrachten, werkstukken, vaardigheidstesten), aansluitend bij de doelen en de werkvormen. Bij de eindevaluatie van de stage worden ook de mentoren in de scholen betrokken. De commissie beveelt aan hen daarvoor goed te begeleiden en bij te scholen.

De studenten krijgen de nodige informatie over de evaluaties. De opleidingscommissie die ook zal fungeren als toetscommissie, is verantwoordelijk voor de borging van het toetsbeleid.

De visitatiecommissie (hierna: commissie) die de Educatieve master in de gedragswetenschappen heeft beoordeeld, brengt een positief advies uit aan de NVAO. Zij baseert haar oordeel op het informatiedossier en het gesprek dat is gevoerd.

Den Haag, 13 december 2018

Namens de commissie ter beoordeling van de toets nieuwe opleiding voor de Educatieve master in de gedragswetenschappen van Universiteit Gent,

Mia Sas
(voorzitter)

Bea Bossaerts
(secretaris)

2 Rapportage van de bevindingen en overwegingen

2.1 Generieke kwaliteitswaarborg 1: beoogd eindniveau

Het beoogd eindniveau weerspiegelt qua niveau, oriëntatie en inhoud de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en/of het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Bevindingen

De universiteit heeft al haar nieuwe educatieve masters vormgegeven in samenwerking met de faculteiten en een aparte bestuursstructuur opgezet en geïmplementeerd over alle educatieve masters heen. De nieuwe bestuursstructuur is driedelig. De opleidingscommissie is verantwoordelijk voor het curriculum en de bijhorende kwaliteitszorg van de component leraarschap. De stuurgroep educatieve masteropleidingen zal de integratie van de domeinspecifieke component en de component leraarschap garanderen. De werkgroep vakdidactiek groepeerde alle UGent-vakdidactici en staat in voor de verdere versterking en uitbouw van de vakdidactiek en het vakdidactisch onderzoek in de educatieve masteropleidingen.

De invulling van de educatieve masteropleidingen van de UGent werd afgetoetst met de twee grootste onderwijsverstrekkers, Katholiek Onderwijs Vlaanderen en het GO!.

Alle aspecten van het dossier van de opleiding Educatieve master in de gedragswetenschappen zijn opgebouwd mede op basis van eigen onderwijskundig onderzoek van de faculteit. De opleiding kiest voor een breed professionaliteitsconcept, waarbij de leraar niet wordt herleid tot een technische uitvoerder, maar wordt opgeleid tot een kritische, onderzoekende professional.

De overzichten in het dossier tonen de koppeling aan met de DLR's, de decretaal bepaalde basiscompetenties voor de leraar secundair onderwijs en met het UGent-competentiemodel. Dat model garandeert onder meer OLR's op niveau 7 van de VKS. De overeenstemming van de OLR's op Europese basis werd getoetst in het project Measuring and Comparing Achievements of Learning Outcomes in Higher Education in Europe (CALOHEE-project).

Voor de educatieve masteropleidingen gelden de OLR's van de component leraarschap – de scope van deze commissie – en de OLR's van de domeincomponent. De lat voor de domeinkennis wordt in de nieuwe educatieve master hoog gelegd. In de OLR's van de educatieve masteropleiding zijn alle leerresultaten van de domeinmaster maximaal behouden, zo geeft de opleiding aan. Er zijn vrijwel geen vakken weggevallen. Daarmee komt ze ook tegemoet aan de vraag van huidige studenten uit de specifieke lerarenopleiding die het belang van een evenwaardige master hadden uitgedrukt in een bevraging (2016-2017). De beheersing van gespecialiseerde domeinspecifieke kennis werd ook opgenomen in de OLR's leraarschap.

De opleiding benadrukt dat de domeincomponent van de educatieve master de spiegel vormt van de domeinmaster, en niet van de betrokken vakken van het secundair onderwijs. Het vakdidactisch onderzoek kan het volledige potentieel van de domeincomponent benutten. Studenten moeten niet vrezen dat de educatieve master vooral zwakkere studenten zal aantrekken. In tegendeel: de universiteit stelt duidelijk dat studenten die kiezen voor de educatieve master deskundig worden op hun domein én leraar kunnen worden. Zij kunnen nadien evenzeer kiezen voor een wetenschappelijke of academische carrière.

De integratie van vakdomein en leraarschap komt vooral aan de orde in de vakdidactiek, de stage en de masterproef van de component leraarschap. Het toezicht op de integratie van leraarschap en vakdomein is toevertrouwd aan de stuurgroep educatieve masteropleidingen, die zal worden voorgezeten door de vicerector. In afwachting van een definitieve stuurgroep, wordt in de voorbereidingsfase gewerkt met een tijdelijke stuurgroep.

Overwegingen

De opleidingsspecifieke leerresultaten van de component leraarschap zijn helder voor de commissie. De integratie van leraarschap en vakdomein is duidelijk toegelicht en wordt geborgd in de stuurgroep educatieve masteropleidingen.

Het VKS-niveau 7 is geborgd, wat onder meer blijkt uit de koppeling van de OLR's aan de DLR's en het UGent-competentiemodel. De OLR's sluiten aan bij de actuele eisen die vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld. De inbedding in internationale ontwikkelingen is onderbouwd.

De commissie suggereert om bij toekomstige dossiers de belangrijkste resultaten van vermelde bevestigingen en contacten (bv. gesprek met koepels, bevestiging van studenten) kort te vermelden, zodat nog duidelijker wordt wat hun weerslag is op de vormgeving van de opleiding.

Oordeel: voldoende

2.2 Generieke kwaliteitswaarborg 2: onderwijsleeromgeving

De onderwijsleeromgeving maakt het voor studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

De opleiding voorziet in twee afstudeerrichtingen, Pedagogische Wetenschappen en Psychologie, beide met een studieomvang van 120 punten, opgebouwd volgens de decretale bepalingen. De commissie vindt het een goede keuze om al een pakket lerarenopleiding (15 SP) aan te bieden in de bacheloropleiding om studenten voor het leraarschap warm te maken. De vrijstelling van 15 studiepunten in de component leraarschap voor de bachelors pedagogische wetenschappen wordt in het dossier goed onderbouwd.

Het informatiedossier biedt een goed overzicht van de gemaakte keuzes en de concrete uitwerking van het programma. Een matrix toont aan dat de opleidingsonderdelen gekoppeld zijn aan de OLR's van de component leraarschap, wat ook blijkt uit de ECTS-fiches.

De component leraarschap in de educatieve masteropleidingen van de UGent wordt universiteitsbreed uitgewerkt volgens een duidelijk opleidingsdidactisch concept en toegepast in vier programmalijnen: theoretische vorming, vakdidactiek, stage en masterproef. In de vakdidactiek, de stage en de masterproef komen de componenten van leraarschap en vakinhoud samen en worden ze geïntegreerd. De commissie stelt vast dat de vier decretaal bepaalde thema's een duidelijke plaats hebben in het programma, met name diversiteit, leren en instructie, klasmanagement en meertaligheid. Studenten hebben in het curriculum ook bepaalde keuzemogelijkheden, zoals een bijkomende vakdidactiek, een keuzeopleidingsonderdeel of een extra stage.

De eerste programmalijn is de theoretische vorming, waarin ook ruimte is voor casussen en getuigenissen. Er is aandacht voor onder meer krachtige leeromgevingen, klasmanagement en reflectie. Ook het school- en onderwijsbeleid komen aan bod.

De tweede programmalijn, vakdidactiek, bouwt bruggen tussen theorie en praktijk, bijvoorbeeld met simulaties rond omgaan met spijsbelen en contacten met ouders, telkens gesitueerd in verschillende contexten. Daarbij is er aandacht voor de professionele identiteit van de student, zo benadrukt de opleiding: wat is zijn visie en waarom? Welke leerkracht wil hij worden? Studenten moeten in lijn met het beoogde multiperspectivisme goed kunnen motiveren waarom ze voor een bepaalde didactische aanpak kiezen.

De werkgroep Vakdidactiek bewaakt of de in de associatie afgesproken vakdidactische principes worden toegepast, waaronder een wetenschappelijk onderbouwde kennisbasis, praktijkgerichtheid, en congruent opleiden (het professioneel handelen van het vakdidactisch team stemt overeen met de boodschap die ze uitdragen). Daarbij vertrekt men van een brede clustervakdidactiek die aansluit bij de toename van het vakoverschrijdend werken in het secundair onderwijs.

Nadien komt de specifieke vakdidactiek aan bod. Daar doorlopen de studenten onder andere een volledige cyclus van praktijkonderzoek, waarvan de aanpak goed gestructureerd is. De opleiding geeft aan dat de UGent nu een extra budget heeft voor vakdidactisch onderzoek, waarmee men vakdidactische onderzoekslijnen zal opstarten die ondersteunend zijn voor de educatieve master. Daaraan kunnen ook masterproeven worden gelinkt.

Programmalijn 3, de stage, start al in de bachelor waar een oriëntatiestage wordt aangeboden om het leraarschap te leren kennen. De commissie volgt de optie voor een geleidelijke opbouw in de stage door de opleiding heen, van observatie naar realisatie van onderwijsleeractiviteiten en van eenvoudig naar complex. Tijdens de stage woont de student drie vakoverschrijdende seminars bij, waaronder communicatieve vaardigheden en stemtechniek.

De studenten kunnen hun stageplaatsen kiezen in functie van hun talenten en interesses, maar men wil deze keuze niet volledig vrij laten. De stage vindt plaats in een school en in een buitenschoolse setting (bijvoorbeeld ziekenhuisschool, bedrijf, jeugdwerk), in overeenstemming met de interuniversitaire VLIR-afspraken en de afspraken in de associatie.

Het dossier van de opleiding geeft daarenboven expliciet aan dat studenten stagelopen in verschillende scholen, onderwijsniveaus, onderwijsvormen en studierichtingen. Tijdens het gesprek geeft de opleiding aan hoe ze dit concreet zal organiseren: met een stagecoördinator en een databank met stageplaatsen die ze wil koppelen aan de Vlaamse stagedatabank. Een student die in dezelfde context wil stagelopen, zal door zijn praktijkassistent worden aangemoedigd om nieuwe terreinen te verkennen. De opleiding beseft evenwel dat het niet altijd evident is om een aanbod van verschillende scholen aan te bieden.

De opleiding wil ook sterk inzetten op de masterproef, die een probleemstelling moet behandelen gericht op het verbeteren van de leraarspraktijk in een bepaalde context, in samenwerking met de mentoren in de scholen. Dat gebeurt nu al en studenten zijn daar tevreden over, zo geeft de opleiding aan. Er is een speciale regeling voor zij-instromers, die hun beroepservaring kunnen gebruiken bij de uitvoering van de masterproef.

De commissie had vragen bij de integratie van de component leraarschap en het vakdomein in de masterproef, omdat in het dossier de punten voor de masterproef worden opgesplitst in twee delen (15 studiepunten voor domein + 9 studiepunten voor leraarschap). De opleiding geeft aan dat het gaat om één masterproef: één wetenschappelijk werk over het domein in de context van het lerarenberoep. Het kan zowel gaan om een educatieve vertaalslag van een domeinspecifiek thema als om een (vak)didactisch onderzoek. Ter ondersteuning van het personeel wordt een seminariereeks uitgewerkt rond mogelijke concepten en worden er praktijkgerichte modellen aangereikt.

De commissie wilde graag weten hoe bij het ontwikkelen van deze nieuwe opleiding de expertise van de huidige CVO's is binnengebracht. De opleiding geeft aan dat de UGent de middelen van het AUGent transitiefonds voor de voorbereiding van de nieuwe lerarenopleidingen heeft ingezet om de troeven van het CVO, m.n. afstandsonderwijs, blended learning en een uitgebreid netwerk voor zij-instromers, ruim te integreren in alle programmalijnen. De universiteit en de CVO's werken per opleidingsonderdeel samen in gemengde vakdidactische teams. Tijdens het voorbereidend traject hebben de personeelsleden van de CVO's in een vragenlijst aangegeven welke rol ze in de toekomst willen opnemen. Sommigen willen zich met enthousiasme ook graag voor theorievakken engageren, zo geeft de opleiding aan.

De commissie peilde naar de concrete ambities van de opleiding inzake internationalisering. De opleiding geeft aan dat er universiteitsbreed een sterke internationale traditie is, die nu ook in de educatieve master meer ingang zal vinden omdat overeenkomsten met universiteiten mogelijk worden op niveau van de faculteit en van de instelling.

Ook het feit dat de educatieve master twee jaar duurt, biedt meer kansen voor internationalisering. De opleiding zet vooral in op een ruimere *internationalisation at home* met partners met wie ze structureel samenwerkt. Zo zijn er via Chinese studenten die gedoctoreerd hebben in Gent structurele contacten opgebouwd met een universiteit in China die inzake lerarenopleidingen bij de top hoort.

Op vraag van de commissie geeft de opleiding aan dat ze voor de stage nog geen internationale partnerschappen wil opzetten. Ze wil zich eerst focussen op de screening van Vlaamse scholen en mentoren in haar databank.

Binnen de contouren van de onderwijsvisie van de UGent en het onderwijsconcept van de eigen faculteit gaat de opleiding voor duidelijke didactische principes: competentiegericht onderwijs; actief, samenwerkend en onderzoekend leren; aansluiting bij authentieke contexten; nadruk op reflectie; coaching en feedback.

Door de hele opleiding heen, ook in het theoretisch gedeelte, wordt zoveel mogelijk gewerkt met concrete en realistische situaties uit het werkveld.

De opleiding wil gastprekers inschakelen in de theoretische programmalijn om praktijkvoorbeelden in te brengen en wel vrij frequent, zo stelde de commissie vast. De opleiding geeft aan dat de gastsprekers beter geselecteerd worden dan vroeger. Er zijn samenwerkingsakkoorden met organisaties die in en buiten scholen actief zijn rond voor de opleiding belangrijke maatschappelijke thema's zoals spijbelen, agressie en armoede. De inbreng van deze gastsprekers wordt goed geïntegreerd via vormen van blended learning. Ter voorbereiding krijgen studenten een introductie op het thema over het onderzoek terzake, eventueel online. Dan wonen ze infosessies bij van verschillende gastsprekers en nadien neemt de opleiding weer over, bijvoorbeeld voor toepassingen en feedback.

Naast traditionele vormen zoals hoorcolleges worden veel activerende werkvormen gebruikt, zoals simulaties, flipped classroom, practica, casusmateriaal, groepswork en microteaching, telkens aangepast aan de programmalijn. Het valt de commissie op dat de inzet van blended learning goed doordacht is, onder meer met de ondersteuning van een Activo-team en Activo-antennes.

De commissie stelt de vraag of studenten voor de theoretische vakken met hun vragen naast digitale communicatie ook rechtstreeks contact kunnen hebben met lectoren tijdens contactmomenten. De opleiding geeft aan dat ze via het online leerpad kan zien waaraan studenten veel tijd besteden en daarop kan inspelen binnen de online modules. Via die weg kan ze evenzeer opdrachten voorbereiden voor een rechtstreekse bespreking of een discussiegroep. Ze benadrukt dat een discussie online doorgaans te weinig diepgang heeft en rechtstreekse contacten onontbeerlijk zijn. Ook LIO-studenten hebben de mogelijkheid om begeleidingsmomenten bij te wonen op de vier campussen, wat mede belangrijk is om betrokkenheid te creëren.

Het curriculum van de component leraarschap behoort tot de bevoegdheid van een nieuw op te richten en ruimere opleidingscommissie educatieve masteropleidingen. Zij verzorgt ook de opvolging van de contacten met secundaire scholen (directies en mentoren), andere instellingen voor hoger onderwijs en het werkveld (bv. onderwijskoepels, pedagogische begeleidingsdiensten), inclusief de organisatie van de klankbordgroep of werkveldcommissie.

Op de vraag van de commissie of men bij de klankbordgroep ook actoren buiten het onderwijs zal betrekken, werd aangegeven dat bv. specialisten inzake armoede vandaag enkel zitting hebben in de klankbordgroep van de domeinspecifieke component. De opleiding vindt het een goede suggestie om hen ook in de klankbordgroep van de educatieve master op te nemen.

Voor het bewaken van de integratie van de domeinspecifieke component en de component leraarschap wordt verwezen naar de stuurgroep voor alle opleidingen (zie onder GKW 1).

De opleiding voorziet in een flexibel traject voor studenten die al werken in het (secundair) onderwijs. Dat LIO-traject is helder uitgewerkt.

Studenten die de domeinmaster hebben behaald, kunnen nadien de verkorte educatieve master volgen. Daarvoor zullen verschillende trajecten worden uitgewerkt, zowel voor reguliere als voor werkstudenten. Daarbij wil men op de verschillende locaties (Gent, Oudenaarde, Kortrijk en Brugge) in een complementair aanbod voorzien met dag- en avondonderwijs. De specifieke vakdidactiek wordt enkel in Gent aangeboden en daarvoor zullen studenten zich moeten verplaatsen. In de programmalijs theoretische vorming wordt voor alle campussen een blended learning aanpak uitgewerkt. Werkstudenten kunnen extra faciliteiten krijgen op basis van het werkstudentenstatuut van de UGent.

Er is in voldoende gekwalificeerd personeel voorzien, zo stelt de commissie vast. Uit de CV's van het personeel blijkt dat de mentoren, docenten en praktijkassistenten voldoende connecties hebben met het werkveld. Een aantal van hen heeft ervaring in het secundair onderwijs.

Een vakdidactisch team, bestaande uit een vakdidacticus (ZAP) die de leiding heeft, praktijkassistenten en CVO-lectoren, verzorgt het onderwijs op alle locaties.

De praktijkassistenten die betrokken zijn bij de stage van de lerarenopleiding, krijgen het nieuwe en betere statuut van onderwijsdidacticus om de grote verschillen met de vastbenoemde CVO-lectoren te milderen. Zij hebben een beperkte opdracht, naast hun hoofdberoep als leraar in het secundair onderwijs.

Er is een plan van aanpak voor de professionalisering van alle betrokkenen. De professionalisering van de UGent wordt ook toegankelijk voor de CVO-medewerkers. Jaarlijks komt er een interne professionaliseringsdag, waar good practices rond een bepaald thema worden uitgewisseld. Er komt een gelijkaardig initiatief waarbij ook de externe mentoren worden betrokken. Voor begin volgend jaar is er al zo'n dag gepland over de veranderingen bij het invoeren van de educatieve master.

Voor de verwezenlijking van de nieuwe opleidingen zal in grote mate een beroep gedaan worden op het personeel en de middelen die momenteel toegekend worden aan de SLO. Een nieuw financieringsmodel is in voorbereiding. De UGent engageert zich om te voorzien in de nodige capaciteit en middelen om de opleiding kwaliteitsvol in te richten. Het dossier bevat een overzicht van de extra investeringen voor de versterking van de lerarenopleiding in de nieuwe educatieve masteropleidingen.

Overwegingen

De commissie vindt het positief dat de CVO's als gelijkwaardige partner in de opleiding worden ingeschakeld. Ze vindt het ook sterk dat de universiteit niet haar visie oplegt aan de CVO's, maar een echt tweerichtingsverkeer ontwikkelt waarin elke partner zijn sterktes kan inbrengen. De resultaten van het transitieteam zijn nog sterker dan wat bleek uit het dossier.

Het programma is zeer overzichtelijk beschreven en oogt toegankelijk. Binnen de contouren van de onderwijsvisie van de UGent en het onderwijsconcept van de eigen faculteit gaat de opleiding voor duidelijke ambitieuze didactische principes, die worden toegepast in vier programmalijnen waarvan inhoud en werkvormen duidelijk zijn toegelicht in het dossier.

Wat onder andere opvalt, is dat de inzet van blended learning goed doordacht is en de aanpak van het praktijkonderzoek goed gestructureerd is. Vaak wordt gekozen voor activerende werkvormen. Ook in het theoretische gedeelte wordt gewerkt met concrete en realistische situaties uit het werkveld.

In de vakdidactiek, de stage en masterproef komen leraarschap en vakinhoud samen en worden ze geïntegreerd. De commissie waardeert het dat er voor de masterproef een verschillende invulling mogelijk is, zowel een vertaalslag van een domeinspecifiek thema als een vakdidactisch onderzoek.

Er is in voldoende gekwalificeerd personeel voorzien, stelt de commissie vast, waarvan een deel ervaring heeft met lesgeven in het secundair onderwijs. Alle vakdidactische teams worden aangestuurd door een vakdidacticus (ZAP), wat meehelpt de kwaliteit te borgen. Dat de praktijkassistenten het betere statuut van onderwijsdidacticus hebben gekregen, vindt de commissie prijzenswaardig.

De studenten worden voor de theorievakken goed begeleid op afstand en tijdens contactmomenten. Men houdt actief zicht op de vooruitgang van de student, discussiegroepen worden goed begeleid met de nodige diepgang, studenten worden aangezet om een persoonlijke visie op lesgeven te ontwikkelen.

De stage wordt goed en geleidelijk opgebouwd. De commissie onderschrijft de keuze voor een persoonlijk leertraject van de student tijdens de stage, maar vraagt nog aandacht voor een praktische vertaling van de vooropgezette uitgangspunten. Het is wenselijk dat die verduidelijkingen helder worden gecommuniceerd met de praktijkassistenten.

De commissie waardeert het dat er ter verdere aansturing een stuurgroep, een opleidingscommissie en een werkveldcommissie zijn, en dat de gesprekspartners spontaan de suggestie hebben opgepikt om in de werkveldcommissie ook specialisten van buiten het onderwijs op te nemen, uit andere sectoren waar afgestudeerden terecht kunnen komen.

De commissie concludeert dat de inhoud en de vormgeving van het programma, inbegrepen de leervormen, het personeel en de voorzieningen, een samenhangende leeromgeving vormen die studenten de kans geeft om beoogde leerresultaten te realiseren. De geplande investeringen zijn toereikend om het volledige opleidingstraject tot stand te brengen en aan te bieden.

De commissie beveelt wel aan om nog sterker in te zetten op de professionalisering van de mentoren bij de stages (zie ook bij GKW3).

Oordeel: voldoende

2.3 Generieke kwaliteitswaarborg 3: te realiseren eindniveau

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering, waardoor zij nagaat of de beoogde leerresultaten worden bereikt.

Bevindingen

De toetsing van de educatieve masteropleiding wordt ingebed in het toetsbeleid van de UGent. Dat is geoperationaliseerd in zeventien toetsprincipes, die de validiteit, de transparantie, de betrouwbaarheid en het gerealiseerde niveau moeten garanderen.

Ter zake zijn er voor docenten trainingen, persoonlijke coaching en feedback door onderwijsexperts mogelijk, zowel centraal en als per faculteit. Daarin komen instrumenten aan bod om betrouwbaar en valide te toetsen, zoals verbeter sleutels, toetsmatrijzen en checklists voor heldere vraagstellingen. Er zijn ook specifieke trainingen en richtlijnen voor onder meer mondelinge examens, meerkeuze-examens of peer assessment, waar mogelijk evidence-based.

In de opleiding wordt een grote variëteit aan toetsvormen ingezet (zoals schriftelijke examens, praktijkopdrachten, peerevaluatie, werkstukken, vaardigheidstesten, gerelateerd aan de specifieke doelstellingen en aan de werkvormen, zo blijkt uit een matrix in het dossier. Voor studenten met een LIO-baan is er vooral permanente evaluatie via het portfoliotraject.

Tijdens de stage zijn er intervisiegesprekken met studenten waardoor ze van elkaar kunnen leren, een werkwijze die studenten in het verleden erg boeiend vonden. De eindbeoordeling over de groei van de student gebeurt na verschillende stagebezoeken, gesprekken met de mentoren, alle lesevaluaties en de eindevaluatie van de mentoren en de stageverslagen van studenten. Voor die eindbeoordeling maakt de opleiding gebruik van een zeer omvangrijke lijst, gebaseerd op de basiscompetenties van de leraar. De commissie vroeg zich af of dit document werkbaar is voor de mentoren. De opleiding geeft aan dat het stagedocument inderdaad complex is, maar dat het zo is aangepast in overleg met het werkveld. De vakdidacticus is de eindverantwoordelijke voor de eindbeoordeling.

De vakmentoren spelen een grote rol in de beoordeling van de stages. Het was voor de commissie niet duidelijk hoe zij daarin worden ondersteund, temeer omdat ze zich voortaan enkel moeten toespitsen op het begeleiden en beoordelen van studenten op VKS-niveau 7. De opleiding geeft aan dat dit thema aan bod komt in het eerstvolgende overleg met de mentoren en de directies. Ze verwacht dat ook de overheid de mentoren nog zal informeren over de vernieuwingen.

Voor de masterproef heeft de opleiding twee soorten beoordelingssleutels opgesteld, afhankelijk van de aard van de masterproef. Een ondersteunend document en de verantwoordelijkheden in de beoordeling zijn duidelijk.

DE ECTS-fiches geven aan de student heldere informatie over de evaluatiemomenten, de evaluatievormen en de manier waarop de eindscore wordt berekend. De studenten vernemen daarover meer tijdens de lesmomenten en via de elektronische leeromgeving, bv. voorbeeldvragen.

De opleidingscommissie die ook zal fungeren als toetscommissie, is verantwoordelijk voor de borging van het toetsbeleid. De toetsing van de educatieve master zal geregeld worden bevraagd in de onderwijsevaluaties door studenten en eventueel in focusgroepen met studenten.

Overwegingen

De commissie vindt dat het beleid van de opleiding ten aanzien van toetsing en beoordeling goed geregeld is, en ingebed is in het toetsbeleid van de UGent.

De verschillende evaluatievormen sluiten aan bij de gehanteerde leervormen. De opleiding beschikt over heldere en eenvoudige instrumenten die praktisch bruikbaar zijn.

De commissie vindt het positief dat studenten voor de beoordeling van de stage ook tussentijds al feedback krijgen op intervisiesessies tijdens terugkomenten. De vakdidacticus is de eindverantwoordelijke bij de eindbeoordeling. Het stagedocument is opgesteld in samenwerking met het werkveld. Het document is compleet, maar ook complex. Mogelijk vraagt dat laatste in de praktijk nog wel nadere aandacht.

De studenten worden via verschillende wegen goed geïnformeerd over de toetsing.

De commissie besluit dat het toetsbeleid garant staat voor een valide, betrouwbare en transparante evaluatie die aangeeft in hoever de student de vooropgezette doelstellingen behaalt.

De commissie beveelt net als bij GKW 2 nogmaals aan dat de opleiding haar verantwoordelijkheid opneemt in de professionalisering van de mentoren, ook inzake toetsing. Ze beveelt aan om verder in te zetten op de rekrutering en de begeleiding van de stagementoren in het nieuwe systeem (VKS-niveau 7) om de kwaliteit van de stages te borgen.

Oordeel: voldoende

2.4 Eindoordeel

De commissie beoordeelt elk van de generieke kwaliteitswaarborgen als voldoende en bijgevolg is ook het eindoordeel voor de opleiding Educatieve master in de gedragswetenschappen voldoende.

De universiteit heeft tegen de achtergrond van het recente decreet lerarenopleiding al haar nieuwe educatieve masters vormgegeven in samenwerking met de faculteiten en een aparte bestuursstructuur opgezet en geïmplementeerd over alle educatieve masters heen.

De commissie is onder de indruk van het dossier, dat zeer grondig voorbereid en helder geschreven is. De opleiding is ingebed in ondersteunende structuren en er is sprake van een systematische kwaliteitszorg, wat vertrouwen geeft naar de toekomst. De commissie merkt op dat de gesprekspartners heel bevlogen zijn.

Desgevraagd geven zij als de drie belangrijkste verbeteringen van de educatieve master tegenover de SLO de volgende punten aan, waar de commissie zich in kan vinden:

- De leerlijnen zijn nu gespreid over twee jaar.
- De onderzoekscomponent is nog nadrukkelijker aanwezig via de vakdidactiek en de masterproef.
- Er is een sterkere en doordachte integratie van domein en leraarschap, waarbij bovendien de sterke traditie van professionalisering aan de UGent nu ook ten goede komt aan de CVO's.

De commissie beveelt wel aan om nog sterker in te zetten op de selectie en de professionalisering van de mentoren, die een grote rol spelen in de begeleiding en evaluatie van de stage en het niveau daarvan mee moeten bewaken.

Op de vraag of met de educatieve master een grotere groep studenten in de lerarenopleiding zal instromen, geeft de opleiding aan dat ze dat verwacht. De nieuwe lerarenopleiding is geïntegreerd in een sterke masteropleiding, wat extra aantrekkelijk is: de afgestudeerden worden tegelijk domeinspecialist en ook leraar. Ook de keuze voor blended learning, de doordachte interactie met studenten en het aanbod op de verschillende campussen maken het programma aantrekkelijk, ook voor zij-instromers.

Dat de CVO's als gelijkwaardige partner worden ingeschakeld in de vakdidactische teams en in het professionaliseringsaanbod, heeft de commissie aangenaam verrast. Ook de verbetering van het statuut van de praktijkassistent vindt ze positief.

3 Beoordelingsproces

De beoordeling werd uitgevoerd aan de hand van het “Kader Toets Nieuwe Opleiding specificatie Educatieve Graduaatsopleiding en Educatieve Masteropleiding”, zoals bekrachtigd door de Vlaamse regering op 8 juni 2018.

De commissie heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Voorafgaand aan het vooroverleg heeft elk commissielid de eerste indrukken opgemaakt en werden prioritaire vragen opgesteld.

Tijdens een vooroverleg op 23 november 2018 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en heeft zij tevens het toelichtend gesprek voorbereid.

Het toelichtend gesprek vond plaats op een opleidingsonafhankelijke locatie te Brussel op 23 november 2018 om 10 uur. De onderstaande gesprekspartners namen hieraan deel:

- Ruben Vanderlinde
- Ilse De Bourdeaudhuij
- Martin Valcke
- Tammy Schellens
- Tijs Rotsaert
- Katy Van der Mispel
- Bieke Morlion

Tijdens dit gesprek zijn de vraagpunten van de commissie aan de orde gesteld.

Tijdens een besloten nabespreking op 23 november 2018 heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en vertaald naar een oordeel op de drie generieke kwaliteitswaarborgen en een eindoordeel. De commissie heeft deze conclusie in volledige onafhankelijkheid genomen.

Het totaal aan beschikbare gegevens is verwerkt tot een ontwerp van adviesrapport dat naar alle commissieleden werd verstuurd. De feedback van de commissieleden is verwerkt. Het door de voorzitter vastgestelde adviesrapport werd naar de NVAO gestuurd op 13 december 2018.

4 Overzicht oordelen

De onderstaande tabel geeft per generieke kwaliteitswaarborg het oordeel van de commissie uit hoofdstuk 2 weer.

Generieke kwaliteitswaarborg	Oordeel
1. Beoogd eindniveau	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3. Te realiseren eindniveau	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

Bijlage 1: Basisgegevens over de opleiding

Naam, adres, telefoon, e-mail, website instelling	Universiteit Gent Sint-Pietersnieuwstraat 25 B-9000 GENT + 32 9 264 30 01 rector@ugent.be www.ugent.be
Naam, functie, telefoon, e-mail contactpersoon	Prof. Ilse De Bourdeaudhuij, Directeur Onderwijsaangelegenheden
Naam associatie	Associatie Universiteit Gent
Status instelling	Ambtshalve geregistreerd
Naam opleiding (graad, kwalificatie)	Educatieve master in de gedragswetenschappen
Afstudeerrichtingen	• Pedagogische wetenschappen • Psychologie
Niveau en oriëntatie	Master – VKS 7
(Bijkomende) titel	Master of Science
(Delen van) studiegebied(en)	Psychologie en pedagogische wetenschappen
ISCED benaming van het studiegebied	• 0111 Education science • 0313 Psychology • 092 Welfare
Opleidingsvarianten	• Regulier traject • Verkort traject
Onderwijstaal	Nederlands
De vestiging(en) waar de opleiding wordt aangeboden	Regulier en verkort traject: • Gent Verkort traject: • Kortrijk • Oudenaarde • Brugge
Studieomvang (in studiepunten)	• Regulier traject: 120 • Verkort traject: 60
Nieuwe opleiding voor Vlaanderen	Ja

Bijlage 2: Domeinspecifieke leerresultaten (DLR)

Deze domeinspecifieke leerresultaten kunnen niet autonoom gehanteerd worden, maar dienen samen gelezen te worden met de desbetreffende domeinspecifieke leerresultaten van de gerelateerde vakmaster(s). Samen vormen zij de domeinspecifieke leerresultaten voor de educatieve masteropleiding.

1. De educatieve master beheerst gespecialiseerde theoretische en praktische kennis, vaardigheden en attitudes die de basiscompetenties voor leraren zoals geformuleerd in het 'Besluit van de Vlaamse Regering van 8 juni 2018 betreffende de basiscompetenties van de leraren' ondersteunt. Hij/zij is in staat om die kennis uit te breiden, te actualiseren, te verbreden, te verdiepen en te verbinden met actuele maatschappelijke thema's en ontwikkelingen. Hij/zij kan die kennis inzetten om voor lerenden uitdagende leeromgevingen te creëren en kan op basis van die kennis, vaardigheden en attitudes eigen nieuwe ideeën voor de onderwijspraktijk ontwikkelen en aan de realiteit toetsen.
2. De educatieve master kan de beginsituatie van een leergroep en individuele lerenden in kaart brengen en een leeromgeving creëren die in al haar didactische componenten (leerdoelen, leerinhouden, leermaterialen, werk- en groeperingsvormen, evaluatie en feedback) aansluit bij die beginsituatie en responsief is ten aanzien van de diversiteit in de leergroep.
3. De educatieve master kan een positief leer- en leefklimaat creëren, en door doelgerichte activiteiten en formele en informele interacties de brede persoonlijke, intellectuele en maatschappelijke ontplooiing van leerlingen ondersteunen.
4. De educatieve master kan de organisatie van onderwijs- en leeractiviteiten op korte en lange termijn plannen, met het oog op het evidence informed creëren van een gestructureerde, efficiënte, veilige en stimulerende leeromgeving.
5. De educatieve master kan communiceren met ouders of verzorgers met diverse taalachtergronden in diverse talige situaties met het oog op informatie-uitwisseling, het stimuleren van de betrokkenheid en participatie en het samen ontwikkelen van constructieve oplossingen om het leren van de lerenden te ondersteunen en te stimuleren.
6. De educatieve master kan constructief samenwerken met externe partners met het oog op het verrijken van het onderwijs- en vormingsaanbod en het faciliteren van de doorstroming tussen onderwijsniveaus en naar de arbeidsmarkt.
7. De educatieve master is in staat om zelfstandig het beschikbare (inter)nationale wetenschappelijk onderzoek in het domein van het leraarschap in het algemeen en zijn discipline in het bijzonder te ontsluiten en de inzichten toe te passen in de eigen klas- en schoolcontext.
8. De educatieve master kent de mogelijkheden en grenzen van verschillende theoretische paradigma's in onderwijskundig en (vak)didactisch onderzoek.
9. De educatieve master gaat, gesteund op wetenschappelijk evidentie, kritisch-reflectief om met informatie, onderwijspraktijken, methodieken en leermiddelen. Hij/zij is zich bewust van lacunes in de empirische evidentie voor het gepast invullen van het leraarschap.
10. De educatieve master is in staat om een volledige onderzoekscyclus te doorlopen over een onderwijsrelevant onderwerp.
11. De educatieve master kan op basis van een actieve en onderzoekende houding voor beroepsvernieuwing bijdragen aan schoolbeleid en schoolontwikkeling.
12. De educatieve master kan door onderzoekend leren en kritische zelfevaluatie zijn functioneren als leraar bijsturen en op deze manier richting en innovatie geven aan zijn professionele praktijk en ontwikkeling.

13. De educatieve master is in staat om in een schoolteam constructief samen te werken met collega's en initiatief te nemen tot, deel te nemen aan en leiding te geven aan disciplinair en interdisciplinair teamoverleg tussen leraren.
14. De educatieve master is in staat om over onderwijskundige thema's, het lerarenberoep, en zelf ontwikkelde oplossingen voor de onderwijspraktijk te communiceren met collega's en andere stakeholders in het onderwijs en als professional deel te nemen aan het maatschappelijk debat.

Datum validatie: 15 oktober 2018

Bijlage 3: Samenstelling visitatiecommissie

De beoordeling is gebeurd door een visitatiecommissie aangesteld door de NVAO. Deze is als volgt samengesteld:

Mia Sas (*voorzitter*) is master in de Lichamelijke Opvoeding en startte haar loopbaan in 1976 als docente in het Instituut voor Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie Parnas in Dilbeek. In 1987 werd ze algemeen directeur van Parnas. Sindsdien heeft ze actief gewerkt aan de uitbouw van het opleidingsaanbod en gaf ze mee vorm aan vijf fusies van hogeronderwijsinstellingen. Gedurende haar loopbaan was ze heel betrokken bij de ontwikkelingen van de lerarenopleiding, ze publiceerde een handboek en gaf daarover in heel Vlaanderen bijscholingen aan leerkrachten lichamelijke opvoeding. In 2017 ging ze als algemeen directeur van Odisee met pensioen.

Luc Van Riet (*commissielid*) is master in de Godsdienstwetenschappen. Hij startte zijn loopbaan als leraar secundair onderwijs en was nadien werkzaam als docent in de lerarenopleiding, deels in combinatie met de functie van afdelingshoofd en stagecoördinator. Sinds 1992 is hij directeur secundair onderwijs, sinds 1999 tot vandaag als coördinerend directeur van de netoverschrijdende scholengemeenschap Noordwest-Brabant. Daarnaast is hij lid, voorzitter of begeleider van verschillende werk- en stuurgroepen rond de initiële en voortgezette opleiding van directeurs secundair onderwijs. Hij was ook deeltijds nascholer bij de dienst Nascholing van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen (2011-2014).

Mieke Lunenberg (*commissielid*) studeerde agogische wetenschappen aan de Vrije Universiteit (VU) te Amsterdam (Ph.D. 1988). Sinds 1988 tot aan haar pensioen in 2014 was ze verbonden aan de lerarenopleiding van deze universiteit. Zij was onder meer co-projectleider voor de ontwikkeling van de kennisbasis van de Vereniging voor Lerarenopleiders (VELON) en mede-initiator van de opleiding voor opleiders in Nederland. In 2013 richtte ze mee het International Forum for Teacher Educator Development op. Ze heeft workshops en lezingen gegeven over de professionele ontwikkeling van lerarenopleiders in diverse landen. In Vlaanderen was ze ook betrokken bij de visitatie van lerarenopleidingen.

Véronique Bavin (*student-commissielid*) is studente lerarenopleiding aan het CVO VTI in Leuven. Ze behaalde reeds haar bachelor en master in de geschiedenis aan de KU Leuven.

De commissie werd bijgestaan door:

- **Pieter Caris**, beleidsmedewerker Vlaanderen NVAO, procescoördinator.
- **Bea Bossaerts**, freelanceredacteur, extern secretaris.

Alle commissieleden, de procescoördinator en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring ingevuld en ondertekend waarmee zij tevens instemmen met de NVAO gedragscode en privacyverklaring.

Bijlage 4: Overzicht van de bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding

- Aanvraagdossier TNO Educatieve master in de gedragswetenschappen
- Aanvulling bij het aanvraagdossier: nieuwe bijlage 1.2 met vermelding van de DLR's dd. 15 november 2018

Bijlagen bij het aanvraagdossier:

- Bijlage 0. Basisgegevens over de opleiding

Generieke kwaliteitswaarborg 1

- Bijlage 1.1 Governancenota educatieve masteropleidingen UGent
- Bijlage 1.2 Koppeling OLR aan het DLR Educatieve masteropleidingen
- Bijlage 1.3 Koppeling en detailmatrix OLR met competenties binnen de 5 generieke UGent-competentiegebieden
- Bijlage 1.4 Koppeling en matrix OLR met basiscompetenties voor de leraar
- Bijlage 1.5 OLR domeinmasters waarvan de leerresultaten maximaal behouden worden in de domeincomponent van de Educatieve master in de gedragswetenschappen

Generieke kwaliteitswaarborg 2

- Bijlage 2.1 Onderwijsconcept Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen
- Bijlage 2.2 Overzicht opleidingsonderdelen van de domeincomponent
- Bijlage 2.3 Toelichting Vakdidactische principes
- Bijlage 2.4 Besluit Vlaamse Regering
- Bijlage 2.5 VLIR-lijst: vakdidactieken, toegang en bekwaamheidsbewijzen
- Bijlage 2.6 Inhoudelijke beschrijving vakdidactiek PAV en CLIL
- Bijlage 2.7 Stage-afspraken VLIR
- Bijlage 2.8 AUGent-nota transitiefonds Samen leraren opleiden
- Bijlage 2.9 Inhoudelijke beschrijving vakoverschrijdende seminars programmalijn Stage
- Bijlage 2.10 Inhoudelijke beschrijving generieke keuzeopleidingsonderdelen
- Bijlage 2.11 Matrixkoppeling opleidingsonderdelen met didactische werkvormen en evaluatievormen
- Bijlage 2.12 Matrixkoppeling opleidingsonderdelen met OLR Component leraarschap
- Bijlage 2.13 Matrixkoppeling opleidingsonderdelen met basiscompetenties leraar
- Bijlage 2.14 ECTS-fiches
- Bijlage 2.15 LIO-opdracht programmalijn Theoretische vorming
- Bijlage 2.16 Overzicht contacten met het werkveld
- Bijlage 2.17 Korte CV's personeel
- Bijlage 2.18 Capaciteits- en investeringsplan

Generieke kwaliteitswaarborg 3

- Bijlage 3.1 UGent toetsbeleid en toetsprincipes
- Bijlage 3.2 Lesbegeleidingsdocument en evaluatieformulier Stage
- Bijlage 3.3 Evaluatieformulier Educatieve Masterproef

Bijlage 5: Lijst met afkortingen

CVO	Centrum voor volwassenenonderwijs
DLR('s)	Domeinspecifiek(e) leerresulta(a)t(en)
ECTS	European Credit Transfer System
GKW	Generieke kwaliteitswaarborg
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OLR('s)	Opleidingsspecifiek(e) leerresulta(a)t(en)
SLO	Specifieke lerarenopleiding
SP	Studiepunt(en)
TNO	Toets Nieuwe Opleiding
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
ZAP	Zelfstandig Academisch Personeel

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op de toetsing van de nieuwe opleiding educatieve master in de gedragswetenschappen

